

12 JAN 2009

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
12 JAN 2009	
SAKSNR.:	200801140
AVD/KONT/BEH:	LOV/E/KHR
DOK.NR.	33
ARKIVKODE:	

HØRINGSUTTALELSE FRA TROMS TURLAG SAMERETTSUTVALGET II (SRU II)

Tromsø 16.12.08

1. Oversikt over forslagene.

Samerettsutvalget II (SRU II) fremmer en rekke forslag for ny forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms i si innstilling (NOU 2007: 13 Den nye sameretten). Formålet med utvalgets forslag er å legge til rette for effektiv gjennomføring av statens folkerettslige forpliktelser overfor samene. Et viktig hensyn er også å få ei balansert økologisk forvaltning av utmarka og utmarksressursene.

Utvalget foreslår at det opprettes en kartleggingskommisjon for kartlegging av eventuelle rettigheter i det som i dag er statens grunn i Nordland og Troms, samt en utmarksdomstol for å fastslå eventuelle rettigheter til ressursene i utmarka.

Det sentrale forslaget i innstillinga er flertallets forslag om ny forvaltning for statens grunn i Nordland og Troms med oppretting av Hålogalandsallmenningen og regionale utmarksstyrer.

Utvalget fremmer videre forslag til en egen lov om saksbehandling og konsultasjon i forbindelse med forvaltning av grunn og rettigheter i samiske bruksområder.

Disse forslagene skal etter utvalgets mening oppfylle ILO-konvensjonens krav om samisk deltagelse i forvaltningen av grunn og naturressurser i samiske områder.

2. Hålogalandsallmenningen.

Flertallet foreslår som nevnt oppretting av et eget organ for forvaltning av det som i dag er statens grunn i Nordland og Troms. Dette organet, Hålogalandsallmenningen, skal ledes av et styre på 6 personer og ha ansvar for forvaltning av grunnen. To av styremedlemmene skal oppnevnes av Sametinget og to av hvert av de to fylkestingene. Lederen av styret skal veksle fra år til år slik at et år ledes det av en person oppnevnt av Sametinget og neste år av en oppnevnt av de to fylkestingene. Hålogalanseiendommens eierrådigheter vil være begrenset av hensyn til de som har bruksrettigheter i allmenningen.

3. Regionale utmarksstyrer.

Forvaltningen av rettighetene på Hålogalandsallmenningens grunn foreslås av et flertall (9 av 15) lagt til inntil seks regionale utmarksstyrever. Disse skal minst ha 7 medlemmer og ha med representanter fra reindrift, landbruk, jakt- og fiskeinteresser samt friluftsliv. Alle kommunene i regionen skal være representert i styrene og reindrift og landbruk skal minst ha to representanter hver og flertall. Styrene skal oppnevnes av berørte kommuner, men ha ei uavhengig stilling både i forhold til kommunene og Hålogalandsallmenningens styre. Utmarksstyrene skal etter flertallets forslag også ha ansvar for oppsynstjenesten i sitt område.

Et mindretall på tre foreslår at styret for Hålogalandsallmenningen også skal forvalte rettighetene på allmenningens grunn. De ønsker ikke regionale utmarksstyrever.

4. Videreføring av Statskog SF som eier.

Et mindretall på to foreslår å videreføre Statskog SF som eier med visse begrensninger i eierrådigheten og justeringer av dagens styringsstruktur.

Styret i Statskog har i forbindelse med høring av innstillingen fra SRU II 28.11.08 fremmet et revidert forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms. Dette forslaget legges til grunn i denne høringsuttalelsen.

Styret i Statskog bygger sitt nye forslag på mindretallets (Reiersens) forslag, men går lengre når det bl. a. gjelder Statskogs styresammensetning, utmarkstyrenes beslutningsmyndighet og lovfesting om tilbakeføring av inntekter til regionene. De peker også på en rekke grunner for nasjonal forvaltning.

Styringsmodellen som foreslås sikrer demokratisk forankring. Statskogs styre skal ha ei brei sammensetning. Sametinget og reindriftnæringa skal være representert i styret og det skal i tillegg ha representanter fra regioner der Statskog har store eierinteresser.

Det skal etableres to eller tre regionale utmarksstyrever, hvert med maks sju representanter fra kommuner og brukerinteresser. Sametinget og reindriftnæringa oppnevner sine egne representanter til utmarkstyrene, fylkestingene de øvrige.

Utmarkstyrene får beslutningsmyndighet på flere områder i forvaltningen av utmarka.

2/3 av inntekten fra løpende drift i landsdelen skal tilbakeføres utmarkstyrene og Statskogs eier frafaller krav om utbytte.

Det forutsettes et nært samarbeid mellom utmarkstyrene/regionene og Statskog ved at utmarkstyrene bruker Statskog sitt apparat og kompetanse.

5. Vurdering av forslagene.

Allmenningen i Hålogaland har fra gammelt vært sett på som Kongen/statens eiendom. I 1666 solgte dansk kongen denne til Joachim Irgens. I 1682, etter 16 år, kom denne, med unntak av Helgeland og Troms fogderi (Troms nord for Malangen – Målselvassdraget), tilbake til staten/Kongen. Deler av Helgeland og Troms fogderi blei på slutten av 1800-tallet kjøpt av staten fra godseierne og blir i dag sett på som innkjøpt statsgrunn.

Statens grunn i Nordland og Troms er sentral og meget viktig i forbindelse med utøvelse av friluftsliv for allmennheten i landsdelen. Troms Turlag disponerer 11 hyttetun på statens eiendom (med to på hvert sted) for bruk av allmennheten og turstier gjennom grenseområdene mot Sverige og Finland på statens grunn i Troms. Turlaget er tilfreds med måten Statskog har forvaltet statens grunn i Troms på og

stiller spørsmålet: Er det nødvendig å forandre ei forvaltning som fungerer tilfredsstillende dersom denne med de justeringer og endringer som Statskog foreslår, oppfyller de forpliktelser Norge har i henhold til folkeretten, ILO-konvensjonen og overfor den samiske befolkningen?

Turlaget viser også til samarbeidsavtalen mellom DNT, Statskog SF og Norges Fjellstyresamband.

Økonomi/konsekvenser.

SRU II har i liten grad vurdert konsekvensene for naturvernet, allmennheten, brukerinteressene og økonomien ved de ulike forslag. Det gjør det vanskelig å vurdere forslagene opp mot hverandre.

Innstillinga bygger på videreføring av inntektene Statskog SF har av forvaltningen av statens grunn i Nordland og Troms i dag. I den forvaltningsmodellen flertallet legger opp til, vil det totale forvaltningsapparat øke betydelig, spesielt gjelder det for den regionale forvaltningen der det ikke er noen eget forvaltningsorgan i dag. Ved at inntektene fra bl.a. jakt og fiske skal tilfalle utmarksstyrene, vil

Hålogalandsallmenningen få betydelig mindre inntekt enn Statskog har i dag.

For å kunne drive den administrasjon det legges opp til av flertallet, er det fare for at prisene på tjenestene som tilbys, og jakt- og fiskekort øker. Flertallet legger også opp til differensiering av priser for tjenester mellom inn- og utenbygdsboende. Troms Turlag vil her peke på at statens grunn i Troms gjennom historia har vært sett på og brukt som et slags felleseie, en allmenning, av allmennheten i fylket.

Det er fare for at utmarksstyrene kan bli dyre i drift og vanskelig å administrere. Ved oppretting av flere utmarksstyrer legges det opp til ulik forvaltning fra region til region.inntektsgrunnlaget vil bli forskjellig fra region til region, bl. a. på grunn av inntekter fra fallrettigheter som noen får. Disse forslagene kan på sikt føre til store forskjeller mellom regionene og press på naturen ved at det settes i verk nye aktiviteter og inngrep for å øke inntektsgrunnlaget. Det samme kan bli forholdet for styret for Hålogalandsallmenningen. Både styret for allmenningen og utmarksstyrene vil leite etter tiltak for å øke inntektsgrunnlaget. Et nærliggende tiltak er økt hyttebygging og oppføring av utleiehytter. Slike inngrep og aktiviteter vil virke negativt på reindrift, naturvern og for allmennheten. Dette er noe av bakgrunnen for at reindriftsrepresentantene i utvalget går mot oppretting av utmarksstyrer.

Økt press på utmarka kan også på sikt medføre mer privatisering av den og redusert tilgang for allmennheten ved at enkelte eller grupper tilkjennes spesielle rettigheter i Hålogalandsallmenningen. Troms Turlag tillater å peke på at utvalget går for langt når det direkte i loven foreslår nye bruksretter for jordbruket. Konsekvensene av dette er ikke vurdert i forhold til andre interesser og brukere. Dette er også å foregripe arbeidet til rettighetskommisjonens og utmarksdomstolen på en uheldig måte.

Utmarksstyrene skal som nevnt oppnevnes av kommunene i regionen i fellesskap. Med de regler for valg av styre som foreslåes, vil dette bli komplisert og styrene bli store og uoversiktlige. Alle kommunene i regionen skal være representert i utmarksstyrene og det kan lett øke antall styremedlemmer ut over sju. Troms Turlag ser det som viktig at friluftinteressene ut over jakt- og fiskeinteressene blir representert i eventuelle utmarksstyrer.

Her kan skytes inn at utvalget i sitt forslag har glømt/utelatt de svenske samene som har sine sommerbeiter i Nordland og Troms. Disse må med i noen av utmarksstyrene

for å følge opp folkeretten og ILO-konvensjonens krav om medbestemmelse. Det vil/kan øke antall styremedlemmer i eventuelle utmarksstyrrer. De regionale utmarksstyrene skal som nevnt være uavhengig både i forhold til styret i Hålogalandsallmenningen og kommunene som har valgt dem. Dette vil gjøre situasjonen uoversiktlig og kunne medføre store ulikheter mellom regioner.

Dagens oppsyn som drives av Fjelltjenesten, er godt administrert, er lik for all statsgrunn i de to fylkene og fungerer meget godt. Den har i dag også en viktig rolle som tilrettelegger for friluftsliv. Det er viktig at denne rollen videreføres. Oppsynet skal som nevnt etter flertallets forslag legges under det enkelte utmarksstyre. Det betyr fare for nedbygging og oppdeling av dagens Fjelltjeneste og svekket kompetanse i oppsynstjenesten.

Mindretallets forslag om at styret for Hålogalandsallmenningen også skal ha ansvaret for forvaltning av rettighetene, vil fjerne mange av ulempene ved flere utmarksstyrrer og gi en administrasjon mer i samsvar med inntektsgrunnlaget. Her vil også Fjelltjenesten tilnærmet kunne videreføres.

Et annet alternativ er å opprette to utmarksstyrrer, et for hvert av fylkene. Det vil også redusere en del av ulempene ved mange utmarksstyrrer. Begge disse forslagene vil ved tilpassing kunne tilfredsstille kravene i forhold til folkeretten og ILO-konvensjonen.

Videreføring av Statskog SF.

Dette forslaget som bygger på mindretallsforslaget fra Reiersen i utvalget, er som nevnt revidert av styret i Statskog 28.11.08.

Det reviderte forslaget fra Statskog vil i større grad enn det opprinnelige ivareta samiske, lokale- og regionale interesser ved å sikre dem representasjon både i Statskogs styre og utmarksstyrene.

Mange av de ulempene som det foran er pekt på for flertallsforslaget i utvalget, fjernes ved forslaget fra Statskog.

- Det blir mer enhetlig og nasjonal styring for all statsgrunn i landsdelen.
- Utmarksstyrene blir integrert i en enhetlig, samarbeidende forvaltning og kan bruke Statskogs administrative apparat.
- Administrasjonen blir mindre og billigere.
- Prisene på tjenester til allmennheten kan holdes lågere og blir lik for alle.
- Fjelltjenesten kan videreføres som i dag.
- Troms Turlag kan forholde seg til en enhetlig forvaltning i stedet for flere ulike organ.

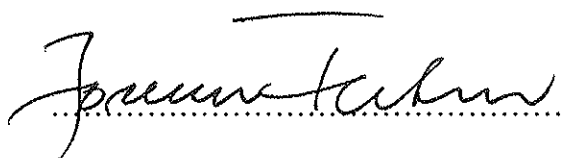
Ett utmarksstyre for hvert fylke vil være mest økonomisk og kunne ivareta samiske, lokale og regionale interesser på en tilfredsstillende måte.

Reindrifta som er den sentrale samiske kulturbærer, blir bedre ivaretatt i Statskogsmodellen enn i flertallsmodellen, jamfør reindriftsrepresentantenes mindretallsforslag i innstillinga fra SRU II.

For begge forvaltningsmodellene er det nødvendig at naturvern og allmennhetens interesser få avgjørende innvirkning på forvaltningen av utmarka.

6. Konklusjoner

- Friluftsansisasjonene må være representert i de eventuelle styrene uavhengig av forvaltningsmodell og selv velge sine egne representanter.
- Troms Turlag støtter forslaget om videreføring av Statskog SF som eier/forvalter av statens grunn i Nordland og Troms i samsvar med høringsuttalelsen fra Statskogs styre av 28.11.08. En slik forvaltningsmodell vil bli enhetlig, ha nasjonal forankring og samtidig gi brukerne, samiske og lokale interesser medbestemmelse. Statskogs modell oppfyller også de folkerettslige krav Norge har etter ILO-konvensjoen på en tilfredsstillende måte.
- Allmennhetens, naturvernets og reindriftas interesser blir ofte den tapende part ved lokal forvaltning. Det er derfor nødvendig med en viss avstand mellom bruker og beslutningstaker ved forvaltning av felles ressurser. Statskogs reviderte modell gir slik avstand.
- Troms Turlag har ingen merknader til forslaget om rettighetskommissjon og utmarksdomstol, men vil advare mot ei rettsutvikling som fører til tildeling av rettigheter til spesielle grupper og mer privatisering av statens grunn i Nordland og Troms.
- Troms Turlag støtter forslaget til lov om konsultasjon og saksbehandling.
- Troms Turlag har ingen merknader til endring av eksisterende lover, herunder fjelloven, reindriftsloven og friluftsløven.
- Troms Turlag mener det er naturlig at Troms blir en region med ett utmarksstyre for fylket.

Jorunn Fleten
Styreleder